

PRO MEMORIA

Valdas Pruskus – filosofas, sociologas, pedagogas (1950–2016)

2016 m. sausio 26 d. atsisveikinome su Vilniaus Gedimino technikos universiteto (VGTU), Kūrybinių industrijų fakulteto, Filosofijos ir komunikacijos katedros profesoriumi, vyriausiuoju mokslo darbuotoju Valdu Pruskumi. Profesorius ilgus metus (1997–2015) dirbo ir Lietuvos edukologijos universitete (LEU), Sociologijos ir politologijos, vėliau – Socialinio darbo ir sociologijos katedroje.

Valdas Pruskus gimė 1950 m. balandžio 10 d. Vilniuje. Senojo Vilniaus miesto žavesys, jo apylinkių grožis viliojo būsimąjį mokslininką kuo daugiau sužinoti apie savojo krašo garbingą praeitį, skatino egzistencinių klausimų gvildinimą, kintančio sociumo keliamų uždavinių sprendimus. Smalsiam jaunuoliui laimės ieškoti svetur nereikėjo: lūkesčiai, svajonės ir ateities meilė jį atvedė į Vilniaus universitetą. V. Pruskus 1973 m. baigė studijas VU, įgijo istoriko profesiją. 1985 m. jis – humanitarinių mokslų (filosofija) daktaras, o 1997 m. – habilituotas socialinių mokslų (sociologija) daktaras.

Lietuvos mokslininkų bendruomenė neteko iškilios, jautrios, tolerantiškos asmenybės, brandaus, plačių interesų mokslininko, daugelio akademinų knygų, iš jų – dvylikos monografijų, vadovėlių, mokymo priemonių studentams, studijų bei daugiau kaip 400 mokslinių straipsnių autoriaus, mokslinių leidinių sudarytojo ir redaktoriaus. Profesorius atsakingai

dirbo visose akademinės veiklos srityse: sumaniai vadovavo LEU Sociologijos ir politikos tyrimų centrui, buvo Lietuvių katalikų mokslo akademijos, Lietuvos sociologų draugijos, Lietuvos filosofų draugijos narys, Regionų socialinės organizacijos plėtros centro, akredituoto prie Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos, ekspertų grupės narys, Lietuvos mokslų akademijos tarptautinės mokslinės duomenų bazės „Lituanistika“, Europos šalių bendradarbiavimo programų mokslo ir technologijų srityje COST ir EUREKA narys, Lietuvos valstybinio mokslo ir studijų fondo ekspertas, Mokslo ir informacinių technologijų agentūros ekspertas humanitarinių ir socialinių mokslų srityse.

Valdas Pruskus buvo vienas uoliausių Lietuvos katalikiškosios filosofijos ir sociologijos tyrėjų: analizavo lietuvių katalikų intelektualų teorinį palikimą, Katalikų Bažnyčios ir jos atstovų ryšį su kitomis Lietuvos visuomenės institucijomis, santykį su valstybe ir politika, taip pat verslo bendruomenės elgesio bruožus ir ypatumus bei vertybinių orientacijų kaitą ir raišką sparčiai modernėjančiame sociume, vertybių vietą, jų vaidmenį demokratinės visuomenės kūrimo bei valstybingumo įtvirtinimo ir stiprinimo procesuose. Profesorius gvildeno, kėlė į viešumą pačią skaudžiausią problematiką ir remdamasis tyrimų duomenimis įvardydavo priemones, galinčias mažinti nepageidaujamų socialinių reiškinių plitimą mūsų visuomenėje. Tai – prostitucijos kaip socialinio fenomeno Lietuvoje raiška, sklaida ir kontrolė, smurto, narkotikų bei korupcijos šalies mokyklose raiškos ypatumai. Anot mokslininko, *šiandieninėje mūsų visuomenėje egzistuoja daugybė socialinių reiškinių, kurie kelia prieštarīgus jausmus ir yra nevienareikšmiai vertinami. Sovietmečiu jie buvo nutyliami. Nūnai jie priskiriami socialinio elgesio nukrypimams.*

Profesoriaus mokslinių interesų sritys: krikščioniškasis socialinis mokymas, Lietuvos filosofinės minties raida, vertybių sociologija, deviacijų sociologija, verslo etika ir tarpkultūrinė komunikacija, švietimo sociologija. Profesorius buvo aktyvus ir principingas mokslininkas, studentų mylimas ir gerbiamas dėstytojas. Talkinant studentams, nuolatos vykdė mokslinius tyrimus ir publikavo jų rezultatus. Pastaruoju laikotarpiu išleistos V. Pruskaus monografijos: „Verslininkystės idėjų raiška Lietuvoje (XIX a. pab. – 1940)“ (1997), „Lietuvos švietimo pasiekimai OECD šalių kontekste“ (1998), „Politinių paslaugų teikimo pagrindai“ (2000), „Vertybės rinkoje: sąveika ir pasirinkimas“ (2005), „Neformalios komunikacijos ritualai. Gando sandara, socialinė organizacija ir sklaida“ (2007), „Socialinė katalikybė Lietuvoje: laiko iššūkiai ir atsako trajektorijos (XIX a. antroji pusė – XX a. pradžia)“ (2008), „Socialinė katalikybė tarpukario Lietuvoje: jaunosios kartos lietuvių intelektualų katalikų įžvalgos“ (2001), „Prostitucijos fenomenas Lietuvoje. Gatvės prostitucija Lietuvoje, raiška, sklaida ir kontrolė“ (2010), „Smurto fenomenas mokykloje: komunikacija, sklaida, prevencija“ (2012), „Rinkodara politinėje komunikacijoje“ (2014), „Politika ir pramogų komunikacijos kontekste“ (2014). Publikuoti vadovėliai ir mokyimo priemonės: „Verslo etika: laiko iššūkiai ir atsako galimybės“ (2003), „Sociologija: teorija ir praktika“ (2004), „Multikultūrinė komunikacija ir vadyba“ (2004), „Organizacijų kultūra“ (2009), „Tarpkultūrinė komunikacija ir vadyba“ (2012), „Sociologinių tyrimų organizavimas ir atlikimo metodika“ (2014). *Kol neparašiau vadovėlio, studijos, mokyimo priemonės, negaliu eiti į auditoriją ir skaityti kurso studentams* – tai principinė profesoriaus nuostata, kurios jis laikėsi.

Profesorius V. Pruskus buvo aktyvus Lietuvos mokslinių žurnalų („Filosofija. Sociologija“, „Santalka“, „Pedagogika“, „Socialinis ugdymas“, „Problemos“, „Logos“, „Lietuvių katalikų mokslo akademijos metraštis“ ir kt.) autorius, bendraautoris, LEU Socialinės edukacijos fakulteto mokslinių straipsnių rinkinių sudarytojas ir mokslinis redaktorius („Jaunųjų sociologijos mokslininkų darbai“ ir kt.), mokslinių konferencijų organizatorius ir moderatorius, projektų vadovas.

Profesoriaus akademinuose raštuose akivaizdus idėjų tęstinumas: suformuluotos pagrindinės idėjos išsamiai ir sistemškai gilinamos ir plėtojamos vėlesniuose jo darbuose. Monografijas „Politinių paslaugų teikimo pagrindai“ (2000) ir „Politika ir pramogos komunikacijos kontekste“ (2014) skiria keturiolikos metų laiko intervalas – jas vienija idėja, kad, šalyje į politinį gyvenimą įsiliejant vis naujiems politikams, plėtosis demokratija, kils politinė kultūra. Monografijas „Verslininkystės idėjų raiška Lietuvoje“ (1997) ir „Vertybės rinkoje: sąveika ir pasirinkimas“ (2005) jungia idėja, kad visuotinės globalizacijos (rinkos iššūkių) akivaizdoje ypač svarbus vaidmuo priklauso ir priklausys vertybėms ir vertybinių nuostatų formavimui. Monografijas „Prostitucijos fenomenas Lietuvoje. Gatvės prostitucija Lietuvoje, raiška, sklaida ir kontrolė“ (2010) ir „Smurto fenomenas mokykloje: komunikacija, sklaida, prevencija“ (2012) vienija išvalga, kad siekiant užkirsti kelią į asmenybės socialinę, psichologinę, dvasinę degradaciją turi nuosekliai, kryptingai ir laiku veikti šeima, mokykla, žiniasklaida, teisėsaugos institucijos, o plintanti delinkventinių ir deviacinė elgesį galima koreguoti (kontroliuoti) tinkamai vykdant visuomenės edukaciją.

VG TU Kūrybinių industrijų fakulteto bendruomenė, Filosofijos ir komunikacijos katedros kolegos atsimins profesorių Valdą Pruską kaip ypač darbštą, komunikabilų, visada geranorišką mokslininką, išskirtinai iškilią asmenybę.

VILIJA GRINCEVIČIENĖ

Vilniaus Gedimino technikos universitetas,
Filosofijos ir komunikacijos katedra